

2014. aasta 3. detsembril tänas ja tunnustas Eesti Puuetega Inimeste Koda neid aktiivseid inimesi, kes ei ole heitunud elu raskuste ees ning vaatamata oma tervisemuredele on saanud hakkama oma firma või sotsiaalse ettevõtte asutamisega, kus on loodud töökohad, kus luuakse lisaväärtust ning antakse oluline panus Eesti ühiskonna arendamisse.

Selliste inimeste entusiasm ja läbilöögivõime on eeskujuks paljudele. Sageli on ettevõtetes, mille loojad on ise kokku puutunud kroonilise haiguse või puudega, loodud head tingimused kõigile töötajatele, arvestades vajadust paindliku tööaja ning kohandatud töökoha järele. Sellised inimesed on eestvedajateks sotsiaalselt targa ühiskonna kujunemisel.

Rahvusvahelisele puuetega inimeste päevale pühendatud konverentsil "Töövõimereform - pead tööle!" tunnustati 9 eriliselt tublit ja ettevõtlikku puudega tööandjat.

Aukirja said järgmised tuntud tööandjad: Tanel Joost, Raul Sas ja Reet Remmelg, Keiu Roosimägi, Avo Leok, Mati Peling, Jaan Riis, Janne Jerva ja Külliki Bode.

Kõiki laureaate tunnustati Roman Tavasti poolt loodud ainulaadse hõbedast rinnamärgiga, mis sümboliseerib kokkuhoidmist ning koos tegutsemise vajadust eesmärkide saavutamisel. Lisaks oli kingitus SA Maarja Külalt, milleks oli ülepanni koogi küpsetamiseks mõeldud tammepuidust labidas, koos soojade soovide ja hea pannkoogi retseptiga.

- **Tartumaa Kurtide Ühing esitas nominendiks Tanel Joost`i**

Tanel Joost on Eesti ühe suurima meditsiinitehnikat ja invatooteid valmistava ettevõtte OÜ EQUA üks loojaid ja juhataja. Nad lõi firma koos venna Jannoga 1995.a. Firma toodangust läheb üle 80% ekspordiks Saksamaale, Soome, Rootsi ja Norrasse. Järgmisel aastal võib osühing oma 20 juubelit tähistada.

Tööd on tehtud südamega, muidu poleks õnnestunud firmat nii suureks arendada. Ka majandusliku madalseisu ajal ei kärbitud ühegi töötaja palka ega koondatud kedagi. Firmast lahkujaid on harva, suur osa personalist on töötanud koos palju aastaid.

Tanel oli 19-aastane, kui ta raske autoavarii tagajärjel ratastooli jäi. Peale musta masendusaega tuli hakata mõtlema, mis saab edasi. Küsimuse peale, et miks ta ettevõtjaks otsustas hakata, vastas Tanel lihtsalt – „Kes mind ikka sellisena oleks oma firmasse tahtnud!“ Tanel lõpetas siis ka varem pooleli jäänud keskkooli ja hiljem veel Tartu Ülikooli. Ta on kuulunud Tartu Linna Volikogusse. Taneli asutatud on ka Noorteklubi Händikäpp, mis tegutseb tänaseni.

Suurema firma kõrval töötab ka väiksem, treimistöodega tegelev Afterone OÜ. Kaks ettevõtet kokku pakuvad tööd 40 inimesele, nende hulgas on ka mitu puudega inimest.

Tanel on nüüd juba kogenud ettevõtja ja aitab juhatuse liikmena juhtida ka inglastele kuuluvat peenmehhaanikaga tegelevat firmat Oxford Engineering Eesti OÜ.

Tanel on aastate eest öelnud – „Ma ei keskendu oma elus takistustele, vaid näen pigem võimalusi.“

- **Eesti Puuetega Inimeste Koda esitas nominentideks Raul Sas'i ja Reet Rimmelg`a**

Raul ja Reet on kaks tegusat inimest, kes pole kunagi virisenud, vaid aktiivselt tegutsenud vaatamata oma puudele.

Raul kaotas jala õnnetuse läbi, mis juhtus 1980. aastal õpilasmalevas heinatööl. Reet kaotas mõlemad jalad õnnetuse läbi, olles kuue aastane.

Reet alustas oma töist tegevust Tallinna Kesktelegraafis. Vabariigi algaastatel, kui sotsiaalsüsteem vajab aktiivseid puuetega inimesi, kes aitaksid süsteemi välja arendada, läks Reet tööle firmasse Eesti Ortopeedia.

Aastatel 1999-2013 töötas Reet vabatahtliku eksperdina Sotsiaalkindlustusameti juures tegutsevas sotsiaaltoetuste vaidluskomisjonis puuetega inimeste esindajana.

Raul on olnud kogu elu aktiivne ja rahutu tegutseja. Vabariigi algaastatel oli ta invaabivahendeid tootvas firmas Eesti Ortopeedia tegevdirektor (alluvaid 12), alates 1997.aastast aga enda poolt loodud OÜ Ossmet juhataja. Ettevõtte tegevusaladeks on pulbervärvimine, vesi- ja laserlõiklus, metalli dekoreerimine.

Nüüdseks on loodud allettevõttena käsitööpood „Ehe ja ehtne käsitöö“ (alluvaid 30).

Lisaks lõi Reet ja Raul Haapsalus 2013. aastal toitlustusettevõtte „Talumehe kõrts“, kus on alluvaid 11.

Raul pole mitte ainult ise tööd teinud, vaid on andnud tööd nii tervetele kui ka puuetega inimestele.

Rauli huvialadeks on võrkpall, kelguhoki, kergejõustik, autosport, ürituste organiseerimine (auto vigursõidud, suvelaagrid jne.), puitkäsitöö, Reedal kodu korrashoiu ja tütre kasvatamise

kõrval ka käsitöö. Raul on osalenud 2 korral Paraolümpial: 1994.a Lillehammeris kelguhoki meeskonna väravahina (said 5. koha) ja Naganos (said 6. koha).

- **Tallinna ja Harjumaa Puuetega Naiste Ühing esitas nominendiks Keiu Roosimägi**

Keiu põeb harva esinevat geneetilist haigust, millel konkreetne ravi puudub. Nägemisnärvilise kahjustuse tõttu on Keiul tugevad nägemishäired ja väga kehv silmanägemine. Kõigele vaatamata on Keiu tubli ja toimekas naine.

Ta lõpetas õigusteaduse magistrantuuri (Master of Arts in Law), asutas 2012.a. oma ettevõtte, Claudius Õigusbüroo OÜ, et oleks võimalik ühitada töö, tervise eest hoolitsemine ja anda lisaks oma panus ühiskonna kujundamisse.

Õigusbüroos töötab lisaks Keiule kaks juristi ja pikaajasel praktikal on viibinud 6 praktikanti. Õigusbüroo on loodud õigusabi osutamiseks kõigis peamistes õigusvaldkondades, olles keskendunud teenuse osutamisele läbi interneti (Skype, e-post, e-toimik jms), et võimaldada klientidel hoida kokku aega ja raha ning muuta klientide elu mugavamaks, samuti võimaldada puudega inimesel töötada mugavalt ja tervist säästvalt koduses keskkonnas.

Keiu panustab sotsiaalse ettevõtjana, pakkudes võimalusel nõutavat kvalifikatsiooni ja võimeid omavatele puuetega juristidele väärilist tööd õiglase tasu eest. Ta usub, et koostöös avaliku ja kolmanda sektoriga innustaksid sellised tulevikuvaated erivajadustega noori omandama õigusosalast kõrgharidust. Sestap on ka üks nende moto, mida Keiu ettevõtjate seas propageerib: **Õigus pole puudega. Justice is not disabled.** Keiu soovib edendada ühiskondlikku usaldust ettevõtte suhtes, kus töötavad ka erivajadustega inimesed, puudega spetsialistid. Et usaldus puudega juristi, arsti vms vastu oleks sama kõrge kui usaldus puudeta juristi, arsti vms suhtes jms.

Claudius Õigusbüroo soosib paindlikke töövorme, st aja ja töö-asukoha paindlikkus, lepingu paindlikkus (võimalus töötada projektipõhiselt ja erineva koormusastmega), funktsionaalne paindlikkus (mitmekesised ja muutuvad tööülesanded, et tagada vaheldus ning võimalus end arendada). Keiu peab ka õigusosalast blogi ning osutab võimaluste piires tasuta õigusabi vähekindlustatud isikutele nagu üksikvanemad ja puudega inimesed, esindades neid tasuta ka pikkades ja keerulistes kohtuprotsessides.

Keiu on üks kuuest asutajaliikmest 2013. aastal loodud Tallinna ja Harjumaa Puuetega Naiste Ühingu, et abistada ja toetada erivajadustega noori tütarlapsi, naisi ja nende peresid.

- **Eesti Puuetega Inimeste Koda esitas nominendiks Avo Leok'i**

Pärast ränka mootorrattaga kukkumist Hollandi MM-il 2005 a. mais sai alguse Avo Leoki ja tema pere teistmoodi elu. Terve aasta peale kukkumist ja sellele järgnenud operatsiooni kulus erinevate taastusravide, võimlemiste ja teraapia peale, kuni sai selgeks, et loodetud imepärasest jalule tõusmist ei tule.

Kodusel isatalus oli liikumine suhteliselt piiratud - kuhu sa maal ratastooliga ikka lähed? Liikumise võimaldamiseks osteti ATV. Kui Avo piiratud liikumine kadus, hakkas ta tegelema jälle oma lemmikspordiala motokrossiga. Nüüd juba treenerina. Motopoisse tuli Sõmerpallu Venemaalt, Leedust ja Lätist.

2009. aastal mõistsid nad abikaasaga, et maal elades peab endale ise töökoha looma. Kui tõmbekeskused on kaugel, oleks töö ja kodu vahel igapäevaselt sõites palgast väga vähe alles jäänud. Elukoha vahetust ei kaalunud nad kordagi. Tuli leida midagi, milles Avo saaks iga päev aktiivselt kaasa lüüa ja oleks huvitatud oma tegevusalast. Juhuslikult kuulis Avo kalade kasvatamisest sisefarmis ja ühest omamoodi kalast nimega angersäga. Peale tehnoloogiaga tutvumist ja tänu Avo julgele pealehakkamisele asuti kohe farmi rajama. Toeks olid Avo vanem vend ja tema parim sõber.

Avo Leok on Paadi talu OÜ sõbralik, kuid nõudlik ülemus 3 tublile töötajale. Ta saab oma farmis vajadusel kõikide töödega hakkama, on igal pool A ja O. Avole meeldib suhelda ja käia laatadel oma kalatooteid müümas, sest ta on heas mõttes uhke oma saavutuste üle. Eelmisel aastal pälvis Avo treeneritöö eest Võrumaa kultuuripärlite auhinna ning Sõmerpalu valla aukodaniku tiitli.

Abikaasa Gerli, kes on Avo kõrval kõik raskused samm-sammult kaasa teinud ja vääriks ise ka auhinda, iseloomustab oma meest nii - Avo pole kunagi osanud olla niisama, mitte midagi teha pole talle omane. Alati särava mõistusega, töökas, julge pealehakkamisega, kaalutlev ja kalkuleeriv, sihikindel ja ka natuke jonnakas. Kõik need omadused ei ole lasknud tal käega lüüa, ei endale ega oma perele. Ka lootus paraneda pole kadunud, selle nimel teeb Avo endiselt iga päev trenni. Avo ei ole kunagi kelleltki nii palju nõudnud kui iseendalt.

- **Saaremaa Puuetega Inimeste Koda esitas nominendiks Mati Peling`i**

Mati töötab FIE-na aastast 2005. Ta on arenenud üksikettevõtjast tööpakkujaks kogu maakonna nägemispuudega ja pimedatele inimestele. Tema koostöö erinevate Euroopa riikidega on aidanud Saaremaa puuetega inimeste valmistatud tooteid turustada nii meie vabariiki kui ka väljaspool Eesti piire.

Mati organiseerib vitspunutiste valmistamiseks tooraine (rotangpalmi vitsad) Hollandist saarele, kus pimedate ja vaegnägijate valmistatud esemeid saavad osta või tellida kõik soovijad.

Hea koostöö Taani pimedate ühinguga on Mati algatusel kestnud 10 aastat. Taanist saadetud materjalidest valmivad pimedate tööga harjad (harjased mererohust, kitse- ja hobusekarvadest), mis transporditakse tagasi Taani. Mati ja tema meeskonna tööd hinnatakse alati kõrge kvaliteediga ja sel suvel olid harjade valmistajad olukorras, kus tellimuse vajadus ületas tegijate jõudluse. Töötamise teeb nägemispuudega inimese jaoks võimalikuks asjaolu, et vajadusel transporditakse talle materjal koju või invatakso toob inimese tööle.

Kuna eelpool nimetatud sihtgrupile on saare peal väga raske leida sobivat tööd, siis on Mati tegevus ääretult oluline meie nägemispuudega inimestele.

- **Eesti Pimedate Liit esitas nominendiks Jaan Riis'i**

Jaan Riis on lõpetanud Tartu Ülikooli geograafina. Vaatamata sügavale nägemispuudele, on meie nominent oma eriala entusiast ja innuka propageerijana pikki aastaid aidanud kaasa eesti rahva looduskultuurilisele harimisele.

Jaan Riis on asutanud osäihingu Looduskiri, mis korraldab igal nädalavahetusel loodus- ja kultuurihuvilistele väljasõite Looduse Omnibussiga Eestimaa kaunitesse paikadesse, sidudes neid retki osalemisega kohalikel kultuuriüritustel. Retked on väga populaarsed nägemispuudega inimeste seas. Looduse Omnibussi rännakud ei piirdu ainult Eestiga, igal aastal viib tee ka lähinaabrite juurde.

Looduskiri OÜ annab ka tööd kahele inimesele.

Jaan Riis on eestvedajaks igal aastal, sügisest kevadeni toimuvatel Rahvusraamatukogu loodusõhtutel, koostöös ajakirjaga „Eesti Loodus“ eestikeelses Vikipeedias toimival pildikogumisaktsioonil HELP ehk Head Eesti Looduse Pildid, Looduse Aasta Foto konkursil ja Eesti Looduskaitse Seltsis neljapäeviti toimunud vestlusringides loodusest ja kultuurist, kus kõnelevad paljud eesti kultuuri- ja looduseinimesed, kes Jaan Riisi sõnul oskavad jutustada looduse ja elu lugu.

- **Eesti Pimemassööride Ühing esitas nominendiks Janne Jerva**

Janne Jerva on EPMÜ asutajaliige ja kauaaegne juhatuse liige ning nägemispuudega massööride sotsiaalse ettevõtluse arendaja. Janne loodud ühing korraldab nägemispuudega

inimestele massaaži koolitusi ning pakub võimalust töötada kaitstud töökeskuses. Ühendusse kuulub 86 pimedassööri üle Eesti.

Janne Jerva on tegutsenud Ühingu Koolitus- ja Massaažikeskuse juhatajana alates 2003. aastast. Tema poolt korraldatud massaaži algkursustel on omandanud massööri elukutse üle 60 nägemispuudega inimese. Eesti Pimedassööride Ühingu toetatud töökeskuses töötab käesoleval ajal 18 pimedassööri.

Massööri elukutse omandamine võimaldab ka täispimedatel inimestel naasta edukalt avatud tööturule ning pimedassööride poolt pakutav massaažiteenus muutub klientide seas järjest populaarsemaks.

Janne Jerva on ise nägemispuudega inimesena omandanud 2003. aastal Tallinna Pedagoogilises Seminaris sotsiaaltöötaja elukutse ning 2008. aastal lõpetanud Tallinna Ülikoolis magistriõppes eripedagoog-nõustaja eriala.

- **Eesti Vaegkuuljate Liit esitas nominendiks Küllike Bode**

Kuulmispuudega inimeste nominent Külliki Bode on MTÜ THINK EESTI asutamisega loonud 5 töökohta, kus luuakse lisaväärtust ning antakse oluline panus Eesti ühiskonna arendamisse. Ettevõtte loodi puuetega inimeste töö- ja koolituskeskuseks.

MTÜ THINK Eesti on organisatsioon, mis loodi 2004. aastal, kuhu kuuluvad erinevate erivajadustega inimesed üle Eesti. MTÜ THINK Eesti baasil loodud puuetega inimeste töö- ja koolituskeskus THINK tegeleb erivajadustega inimeste koolituse ja tööhõive edendamisega üle vabariigi, neil on käsitööpood, koolituskeskus ja teenuste pakett. Oma tegevustulu annetatakse Tubli puudega inimese stipendiumifondi. Osaletakse rahvusvahelistes koostööprojektides.

MTÜ THINK Eesti loodi aastatel 2002-2003, mil TTÜ Rehabilitatsioonitehnoloogiate Keskus viis läbi projekti THINK - Baltic extension. Projekt oli suunatud puuetega inimeste teadmiste täiendamiseks ja igapäevaellu integreerumiseks Baltikumis. THINK - Towards Handicap Integration Negotiating Knowledge - tähendab lahtimõtestatult puudega inimeste integreerimist töajuturule ja neile sellesuunalise eelkoolituse võimaldamist.